УДК 737.2:355.134.2](477)

Олександр МУРАВЙОВ

ПОЧЕСНИЙ НАГРУДНИЙ ЗНАК НАЧАЛЬНИКА ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ – ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ „ЗА ЗАСЛУГИ ПЕРЕД ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ”

Висвітлюється історія створення почесного нагрудного знака начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України “За заслуги перед Збройними Силами України”.

Ключові слова: Збройні Сили, військова символіка, військові нагороди, почесні нагрудні знаки.

Освещается история создания почетного нагрудного знака начальника Генерального штаба – Главнокомандующего ВС Украины «За заслуги перед Вооруженными Силами Украины».

Ключевые слова: Вооруженные Силы Украины, военная символика, военные награды, почетные нагрудные знаки.

The article is devoted to the history of the honorary badge of the Chief of General Staff – Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine "For merit to the Armed Forces of Ukraine."

Keywords: Armed Forces, military symbols, military awards, honorary badges.

У процесі розвитку системи почесних нагрудних знаків начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України цілком закономірно постало питання про встановлення нагрудного знака для нагородження осіб, які не належать до Українського війська, але мають перед ним ті чи інші заслуги.

Відповідне рішення прийняв генерал армії України Сергій Кириченко, котрий обіймав посаду начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України з червня 2005 по листопад 2009 року. На виконання цього рішення фахівці Відділу військової символіки та геральдики Генерального штабу ЗС України навесні 2009 року розробили три варіанти малюнка почесного нагрудного знака „За співробітництво зі Збройними Силами України”.

Іл. 1. Варіанти малюнка почесного нагрудного знака начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України „За співробітництво зі Збройними Силами України". Весна 2009 р.

У першому варіанті нагрудний знак мав вигляд малинового хреста з восьми розбіжних променів, між якими пучки менших променів білого металу. Посередині хреста містився круглий медальйон із зображенням емблеми ЗС України, оточений вінком з лаврового листя, перевитий у чотирьох місцях стрічкою, на якій літери

„З", „С", „У" та цифри „1991". В основі другого варіанта лежало коло із зображенням емблеми ЗС України, оточеної лавровим вінком. Нарешті, у третьому варіанті нагрудний знак являв собою лавровий вінок, на який накладалася емблема ЗС України. Усі три варіанти передбачали розміщення на зворотному боці напису „За співробітництво" *(іл. 1)*.

Але практична реалізація рішення затягнулася. Не останню роль у цьому відіграли правові аспекти, адже Положення про почесні нагрудні знаки начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України, затверджене наказом Міністра оборони України від 5 липня 2005 року № 375, не передбачає можливість нагородження почесними знаками осіб, які не є військовослужбовцями або працівниками Збройних Сил.

Лише у травні 2010 року справу вдалося зрушити з місця. У Головному управлінні особового складу Генерального штабу ЗС України було розроблено положення про знак, в якому вжито розпливчасте формулювання: „нагороджуються військовослужбовці, працівники Збройних Сил України громадяни України". Це дало змогу уникнути порушення вимог Положення про почесні нагрудні знаки начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України, але водночас змінило початкове призначення нагороди. Також в процесі роботи нагрудному знакові вирішили дати іншу назву: „За заслуги перед Збройними Силами України". Відповідно, у Відділі військової символіки та геральдики Генерального штабу ЗС України було опрацьовано новий малюнок. За основу взяли перший варіант малюнка почесного нагрудного знака „За співробітництво зі Збройними Силами України", різниця полягала лише у написі на зворотному боці.

Почесний нагрудний знак „За заслуги перед Збройними Силами України" встановлено наказом начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України генерал-полковника Григорія Педченка від 5 жовтня 2010 року № 162.

Відповідно до положення, ним нагороджуються військовослужбовці, працівники ЗС України громадяни України за значний особистий внесок у справу розбудови і розвитку ЗС України, зміцнення співробітництва у військовій, науковій, соціальній, культурній та інших сферах життєдіяльності ЗС України. Нагородження нагрудним знаком здійснюється з нагоди державних, професійних свят, особистих ювілеїв, при звільненні з військової служби та в інших випадках за рішенням начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України. Носять нагрудний знак з лівого боку грудей після почесного нагрудного знака начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України „За доблесну військову службу Батьківщині". Таким чином, в ієрархії почесних нагрудних знаків

начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України нагрудний знак „За заслуги перед Збройними Силами України” посів третю сходинку.

Почесний нагрудний знак „За заслуги перед Збройними Силами України” *(іл. 2)* виготовляється із жовтого металу і має вигляд хреста з вісьмома розбіжними променями, покритими напівпрозорою малиновою емаллю, між якими пучки по три промені білого металу. Посередині хреста – круглий медальйон жовтого металу із зображенням емблеми ЗС України, який оточує вінок з лаврового листя – символ слави. Сторони хреста емблеми ЗС України покрито малиновою емаллю, медальйон – синьою. Вінок перевитий у чотирьох місцях стрічкою, на якій літери „З”, „С”, „У”, що є абревіатурою назви „Збройні Сили України”, та цифри „1991”, які відображають рік створення сучасного Українського війська. На зворотному боці нагрудного знака – напис у чотири рядки: „ЗА ЗАСЛУГИ ПЕРЕД ЗС УКРАЇНИ” та вигравійований номер. Стрічка нагрудного знака малинова з трьома жовтими смужками, які символізують три види Збройних Сил.

Нагрудний знак виготовило київське підприємство „Горант”. Зауважимо, що під час підготовки до серійного виробництва було опрацьовано різні варіанти виготовлення знака – з одної *(іл. 3 а)* або трьох *(іл. 3 б)* деталей. У результаті знак вирішено виготовля-

Іл. 2. Почесний нагрудний знак „За заслуги перед Збройними Силами України” (малюнок-додаток до наказу начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України від 5 жовтня 2010 р. № 162)

а *б* *в*

Іл. 3. Пробні (а, б) та серійний (в) зразки почесного нагрудного знака „За заслуги перед Збройними Силами України”

ти з трьох деталей: хрест жовтого металу, пластина з променями білого металу, медальйон жовтого металу. При цьому пластина з променями міститься між хрестом і медальйоном *(іл. 3 в)*. Тому й зворотний бік знака жовтого металу, а не білого, як на затвердженому малюнку.

Станом на квітень 2011 року кількість нагороджених почесним знаком „За заслуги перед Збройними Силами України” становить близько 95 осіб.